

1. Tilpasningsvision – Tilbage til Naturen – NATURA 3000

Indholdet af nedenstående vision er en sammenfatning af gruppearbejdet, diskussionerne samt deltagerens afsluttende præsentationer på scenarieværkstedet i Kalundborg i oktober og november 2009. Konsekvenserne ved gennemførelsen af visionens del-elementer samt udsagn vedrørende de økonomiske konsekvenser heraf er ikke analyseret på nuværende tidspunkt og indholdet skal ses i lyset heraf. Sammenfatningen er lavet af Teknologirådet og anvendes som arbejdsdokument frem mod borgertopmødet i Kalundborg i foråret 2011.

Vision

I stedet for at bekæmpe naturen bør vi tilpasse os klimaændringerne. Tilpasningen skal ske gennem naturgenopretning, anlæggelse af vådområder, brede ådale, genslyngning af åer etc. I stedet for mange små sommerhusområder skal der skabes et fjord- og skovlandskab til glæde for jægere, lystfiskere, sejlere mv. De mest udsatte sommerhuse opgives omgående med mulighed for tildeling af erstatnings-sommerhuse på højere beliggende arealer længere inde i landet. Sommerhusejere som ikke er i den umiddelbare farezone kan ikke forvente at få samme mulighed på længere sigt.

Åer og ådale skal have lov at brede sig i takt med at vandstanden i åerne stiger. Ferske enge skal afgræsses og de bredere ådale vil foruden at fungere som vandmagasiner også medføre til øget tilbageholdelse af næringsstoffer. Helsing Ådal er en gammel ådal og kan ikke tage meget mere vand og prioriteres som et permanent vådområde. *Landbrugsarealer* afvikles såfremt de berøres af det ovenstående elementer.

Der er både naturmæssige og økonomiske fordele forbundet med at tilpasse sig til klimaændringerne frem for at beskytte sig imod dem.

Den ændrede arealudnyttelse resulterer i et mindre areal med landbrugsjord hvilket reducerer næringsstofudvaskningen og giver et bedre vandmiljø og et rigere dyre- og planteliv. De dyrkningsfrie ådale vil forsinke vandgennemstrømningen og tilbageholde næringsstoffer, pesticider mm. Våd- og naturområderne vil fungere som stødpude under ekstreme vejrhændelser og er således med til at 'beskytte' det resterende kultiverede landskab samt habitatområder. Endvidere giver natur- og vådområderne bedre betingelser for dyre- og planteliv, og områdets biodiversitet samt herlighedsværdi vil derfor stige til glæde for områdets beboere, naturelskere og turister.

Den øgede herlighedsværdi kan også få stor økonomisk betydning for området. Det bliver muligt at tiltrække turister og muligvis vil ejendomspriserne i området stige. En anden økonomisk gevinst ved visionen foreligger idet faktum at langt færre tiltag skal tages for at opfylde EU's vandrammedirektiv gennem tiltag i forbindelse med vandplanerne. Endvidere undgås dyre engangsomkostninger/fejlinvesteringer såsom digebyggeri og grundet den lange tilvæningstid er det muligt løbende at revurdere tilpasningsstrategien.

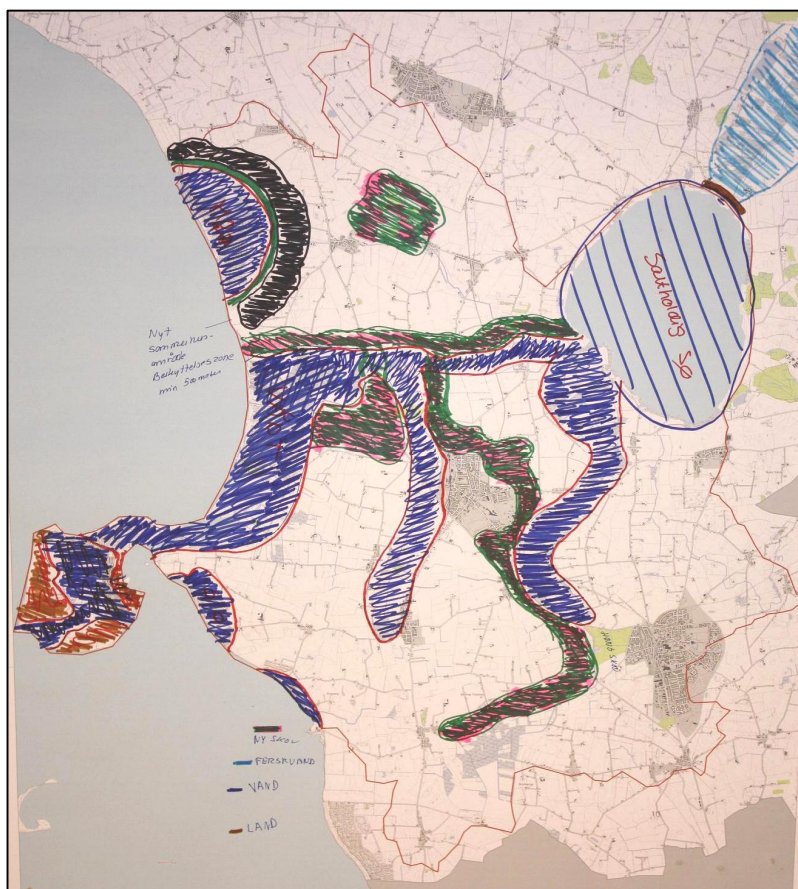
Tilpasningsstrategien er 'katastrofe-fri', hvilket kan have en stor positiv psykologisk betydning for områdets beboere. De behøver ikke frygte digebrud eller ekstrem nedbør, da beboelsesområder ikke længere er at finde på udsatte arealer.

På det politiske niveau synes det fornuftigt at lade staten være den endelige beslutningstager i forbindelse med udstedelsen af rammer for udviklingsmulighederne i området. Imidlertid skal både borgerne, kommunen, regionen og muligvis EU inddrages i processen. Dette skal ske ved at staten (miljøcenterne) i samarbejde med Teknologirådet/kommunen/øvrige myndigheder udarbejder visioner/basisanalyser, som sendes til høring hos alle borgere. Herefter indarbejdes borgernes input i visionerne/analyserne, hvorpå miljøcenteret udarbejder rammerne for visionens udførelse. Kommunen udarbejder efterfølgende planer for udførelsen af rammerne osv. i stil med vand- og naturplanerne. Planlægningsmæssigt skal lodsejere og interessenter informeres hurtigst muligt, således at de har tid til at forholde sig til omlægningerne.

Der ligger en stor udfordring i forbindelse med oplysning til og overbevisning af de berørte borgere om hvorfor det er bedst at kommunen vælger at følge en tilpasningsstrategi frem for en beskyttelsesstrategi.

De berørte lodsejere, husejere og sommerhusejere vil blive økonomisk berørt, da afskrivningen vha. ejendomsskatten muligvis ikke dækker de reelle tab. Endvidere vil lokaløkonomien i området lide under lavere indtjening hvis tilpasningen resulterer i et færre antal sommerhuse og mindre landbrugsproduktion pga. færre landbrugsarealer. Industrien som i dag benytter Tissø som ferskvandsreservoir vil også blive berørt.

Kulturarv (fx på Reersø) som ikke beskyttes mod havets stigning vil enten gå tabt eller være bekostelig at flytte. I takt med at flere områder bliver omlagt til vådområder skal infrastrukturen i området muligvis ændres.

- Blå:* Forventet
oversvømmelse
- Grøn:* Beplantning af skov,
spredningskorridorer
- Sort:* Nye sommerhus-
områder
- Rød:* Reersø øer
- Stiplet:* Tissø, brakvandssø

Figur 1: Delelementer i vision – billede fra scenarieværksted dag 2

Delelementer

Sommerhusområder, som ligger lavt skal afvikles og et nyt samlet sommerhusområde skal etableres på højere beliggende grunde øst for Bjerge Nordstrand (se kort). Alternativt kan fremtidige huse bygges på pæle.

Hvem og hvordan

Afskrivningen af de nuværende sommerhuse skal ske over en periode på ca. 20 år, hvor ejerne fratages pligten til at betale ejendomsskat og dermed kan opspare penge.

Reersø skal lades stå ubeskyttet hen og vil med tiden blive til to-tre øer tilknyttet Sjælland via småfærgedrift.

Hvem og hvordan

De lavtliggende ejendomme, som med tiden oversvømmes, skal afskrives enten ved et fald i ejendomsskatten eller et total frafald over 20 år. Det gamle kulturmiljø kan flyttes til Hjeril Hejde eller Frilandsmuseet.

Tissø vil langsomt blive mere salt i takt med at havet stiger. Overgangen til en mere saltholdig sø er en langsom proces, hvorved fauna og dyreliv kan nå at ændre sig.

Hvem og hvordan

Industrien, som i dag benytter Tissø som ferskvandsreservoir, må selv stå for ekstraomkostningerne i forbindelse med rensning af det mere salte vand. Alternativt kan vandet hentes højere oppe i Åmosen.

Åer og ådale skal have lov at brede sig i takt med at vandstanden i åerne stiger.

Hvem og hvordan

Kommunen sørger for at vigtig infrastruktur ikke undermineres i denne sammenhæng samt at have det nødvendige overblik over hvordan vandet vil brede sig i forbindelse med de forventede stigninger i vandstanden.

Tissø lukkes med sluseværk ved Lille Åmoses vandløb, hvorved Lille Åmose kan fungere som et regnvandsmagasin.

Hvem og hvordan

En vandstandsstigning i Lille Åmose muliggør vandkraft i forbindelse med sluseværket.

Nedenstående liste med fordele og udfordringer er ikke fyldestgørende og de beskrevne punkter er endnu ikke analyseret. Der skal derfor tages højde for at nedenstående fordele og udfordringer i nogle tilfælde kan vise sig at være forkerte.

Fordele

- Mindre udvaskning, bedre vandmiljø, rigere dyre- og planteliv.
- Brede dyrkningsfrie ådale giver randzoner, som forsinker vandgennemstrømningen og renser vandet for pesticider mm.
- Flere turisttilbud, da kysten bliver mere attraktiv og området indeholder mere natur (jagt, fiske-ri, fotosafari, sejlads).
- Området vil være mindre sårbart overfor ekstreme vejrhændelser, da det kan ”overkomme” mere vand.
- Lettere at opfylde målsætningerne i EU's vandrammedirektiv

Udfordringer

- Nedlæggelse af sommerhusområder går foruden sommerhusejerne også ud over lokaløkonomien i området som er afhængig af sommerhusområderne.
- Landmænd mister deres jorde, hvilket fører til mindre fødevareproduktion.
- Konflikt mellem lodsejere og naturfolk.
- Frustration hos berørte – hvorfor gør kommunen ikke noget for at beskytte beboerne? Forklaringsudfordring overfor borgere ved at vælge naturgenopretning frem for kystsikring.
- Forsikringskonflikt i udsatte områder - hvor langt/meget vil forsikringsselskaberne dække?.
- Finansiering af kompensation for lodsejeres værditab – pt. ydes ingen erstatning.
- Potentiel saltvandsbelastning i Tissø – ekstraregning til industrien, påvirkning af nuværende dyreliv.
- Det kan være nødvendigt at lukke kystnære vandværker pga. saltvandsindtrængning.
- Vådområder vil som oftest have et højere udslip af drivhusgasser, i særdeleshed metan, end drænede jorde.
- Udgifter til ny infrastruktur herunder veje.
- Oprydning af forladte sommerhuse – hvem betaler?
- Ny planlægning nødvendig.

Tidslinie

Tidsplanen for implementeringen af tilpasningsvisionen strækker sig fra 2010 til 2100 og tager udgangspunkt i at alle sommerhusområder skal være fraflyttede og opryddet i 2060.

- 2010 – 2020 Massive informations/oplysningskampagner – løbende proces
Staten udformer Natura 3000 planerne
Kommunen implementer Natura 3000 i kommuneplanen, herunder
- Arealreservationer
 - ny anvendelse af landbrugsjord
 - ny anvendelse af sommerhusområder
 - Nej til dispensationer i strid med visionen.
- 2020 Øvre Halleby Ås udløb i Tissø lukkes => Lille Åmose bliver regnvandsreservoir
- 2020 – 2100 Afvikling af sommerhusområder og jordbrugsarealer i berørte områder
- 2060 Alle sommerhusområder er fraflyttet og områderne er ryddet miljørigtigt.

